

Boodschap voor de 39ste Wereldcommunicatiedag, 8 mei 2005

'De media: in dienst van het onderling begrip tussen de volken'

Beste broeders en zusters,

1. We lezen in de Brief van Jakobus: "Uit dezelfde mond komen zegen en vloek. Dit mag niet zo zijn, broeders en zusters!" (Jak 3,10). De heilige Schrift wijst ons erop dat woorden een buitengewone kracht bezitten om mensen tot elkaar te brengen of juist uiteen te drijven, om vriendschapsbanden te smeden of juist aan te zetten tot vijandschap.

Dit geldt niet alleen voor woorden van de ene mens tot de andere: het geldt voor iedere communicatie op welk niveau dan ook. *De moderne technologie biedt ons ongekende mogelijkheden voor het goede, voor het verspreiden van de waarheid van onze verlossing in Jezus Christus en voor de bevordering van harmonie en verzoening.* Misbruik van die mogelijkheden kan echter onnoemelijk veel schade aanrichten en leiden tot onbegrip, vooroordelen en zelfs conflicten. Het thema dat voor de Wereldcommunicatiedag van 2005 is gekozen – 'De media: in dienst van het onderling begrip tussen de volken' – benoemt iets waar grote behoefte aan bestaat: de eenheid van de menselijke familie bevorderen door gebruik van deze fantastische middelen.

2. Een belangrijke manier om dit doel te bereiken is voorlichting. De media kunnen miljarden mensen iets leren over

andere delen van de wereld en over andere culturen. Terecht zijn de media wel aangeduid als "de eerste areopagus van de moderne tijd ... voor velen het voornaamste instrument van informatie en vorming, dat het gedrag van enkelingen, gezinnen en maatschappijen leidt en inspireert".¹ Correcte kennis verbetert het begrip, neemt vooroordelen weg en wekt het verlangen om nog meer te weten te komen. En zeker beelden hebben de kracht om blijvende indrukken achter te laten en een bepaalde visie teweeg te brengen. Zij leren mensen hoe ze naar mensen uit andere groepen en landen moeten kijken en kunnen daarbij op subtiele wijze beïnvloeden of deze mensen als vrienden of als vijanden, als bondgenoten of als potentiële tegenstanders worden beschouwd.

Als anderen in vijandige termen worden afgeschilderd, wordt het zaad van het conflict gezaaid, dat maar al te gemakke-

1. Johannes Paulus II, Encycliek *Redemptoris missio* (7 december 1990), 37, in: *Kerkelijke documentatie* 19/1 (februari 1991), 24.

lijk kan ontaarden in geweld, oorlog of zelfs genocide. In plaats van de eenheid en het begrip te bevorderen kunnen de media ook worden gebruikt om andere sociale, etnische en religieuze groepen te demoniseren en aan te zetten tot angst en haat. Zij die verantwoordelijk zijn voor de stijl en inhoud van wat naar buiten wordt gebracht, hebben de serieuze plicht om ervoor te zorgen dat dit niet gebeurt. Sterker nog, *de media hebben enorme mogelijkheden om te vrede te bevorderen en bruggen te slaan tussen de volken*, waarmee de fatale cyclus van geweld, vergelding en nieuw geweld, die we in deze tijd zo vaak zien, wordt doorbroken. In de woorden van Paulus, die dit jaar de basis vormden voor de Boodschap voor de Internationale Dag van de Vrede: “Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede” (Rom 12,21).

3. Een dergelijke bijdrage aan het vredeswerk is een van de belangrijke manieren waarop de media mensen tot elkaar kunnen brengen, een andere manier is de invloed die de media kunnen uitoefenen om na natuurrampen snel hulpacties te mobiliseren. Het was bemoedigend om te zien hoe snel de internationale gemeenschap reageerde na de tsunami die kort geleden zoveel slachtoffers eiste. De snelheid waarmee het nieuws zich tegenwoordig verspreidt, vergroot vanzelf de mogelijkheid om tijdig praktische maatregelen te nemen die erop gericht zijn om maximale steun te verlenen. Op die manier kunnen de media immens veel goeds bewerkstelligen.

4. Het Tweede Vaticaans Concilie wees ons erop: “Voor het juiste gebruik van deze communicatiemiddelen is het beslist nodig, dat allen die zich ervan bedienen

zedelijke normen kennen en op dit terrein trouw in toepassing brengen.”²

Het ethische grondprincipe is dit: “De menselijke persoon en de menselijke gemeenschap vormen het doel van en de maatstaf voor het gebruik van de sociale communicatiemiddelen; communicatie behoort te geschieden van mensen tot mensen met het oog op de integrale ontwikkeling van mensen.”³ In de eerste plaats moeten de ‘communicatoren’ dan ook in hun eigen leven de waarden en visies in praktijk brengen die zij geroepen zijn om anderen bij te brengen. Dit vereist bovenal een oprechte betrokkenheid bij het algemeen welzijn – een belang dat niet wordt ingeperkt door de enge belangen van een bepaalde groep of een bepaald land, maar de behoeften en belangen omvat van allen, het welzijn van de gehele menselijke familie.⁴ ‘Communicatoren’ hebben de kans een ware cultuur van het leven te promoten door afstand te nemen van de huidige samenzwering tegen het leven⁵ en door de waarheid te verkondigen over de waarde en waardigheid van ieder mens.

5. Het voorbeeld en patroon voor alle communicatie vinden we in het Woord van God zelf: “Nadat God vroeger vele malen en op velerlei wijze tot de vaders gesproken had door de profeten, heeft Hij nu, op het einde van de dagen, tot ons gesproken door de Zoon” (Heb 1,1-2). Het vleesgeworden Woord heeft een nieuw verbond gesloten tussen God en zijn volk – een verbond dat ons ook in gemeenschap stelt met elkaar. “Want Hij is onze vrede, Hij die de twee werelden één gemaakt heeft, en de scheidsmuur heeft neergehaald” (Ef 2,14).

Ik bid op deze Wereldcommunicatiedag dat de mannen en vrouwen van de media hun bijdrage zullen leveren aan het

2. Tweede Vaticaans Concilie, Decreet over de publiciteitsmedia *Inter mirifica*, 4.

3. Pauselijke Raad voor de Media, *Ethics in Communications (Ethiek in de communicatiemedia)* (4 juni 2000), 21.

4. Vgl. Johannes XXIII, Encycliek *Pacem in terris* (11 april 1963), 132.

5. Vgl. Johannes Paulus II, Encycliek *Evangelium vitae* (25 maart 1995), 17, in: *Kerkelijke documentatie* 23/5 (augustus 1995), 224.

neerhalen van de scheidsmuren van vijandigheid in deze wereld, muren die mensen en volken van elkaar scheiden en onbegrip en wantrouwen kweken. Mogen zij de middelen die tot hun beschikking staan, aanwenden ter versterking van de banden van vriendschap en liefde die een duidelijk teken vormen van het aanbrenken van het Koninkrijk van God hier op aarde.

Vanuit het Vaticaan, 24 januari 2005, de gedachtenis van Franciscus van Sales

Johannes Paulus II

Vertaling: drs. P.C. de Die